

ידי חובה. דכיון שפטור מן המצות, הרי היא אצל
עכשיו כדבר של רשות, ואסור להניח מצותו מפני דבר
שהוא של רשות. וע"ש מה שכתב עוד בזה, וכמבואר
בספר ילקוט יוסף הלכות תפלה כרך ב' (עמוד ק"ע,
ובהערה אות י"ד).

ג. בימי בין הזמנים יש להקדיש כשעתיים בכל יום
לחזור על כל מה שנלמד בתוך הזמן, ולסיים המסכת
שנלמדה, ולדעת אותה היטב עם הבנה נכונה, אך יקדיש
זמן גם ללימוד מסכת אחרת. ובלילות שבת וביומו יש
להקדיש ללימוד ההלכה בכל מיני ספרים של גדולי
הדור דוקא, ולא של כל מיני מלקטים ומחברים צעירים,
שלא תמיד אפשר לסמוך על הבנתם בדברי הפוסקים.
בברכת החורח,

יצחק יוסף

הראשון לציון הרב הראשי לישראל

סימן יב

אמירת וידוי במנחה של ערב פסח שני

[שלחן ערוך סימן קלא]

בס"ד, ג' סיון תשע"ח,

לכבוד היקר והנעלה, איש על העדה,

כש"ת הרב יחזקאל חן נר"ו

שלום וברכה,

במענה לשאלתו הנני להשיב בקצרה:

א. במה ששאל בענין אמירת וידוי במנחה של ערב
י"ד באייר, הנה הראוני מכתב מחכם אחד ברכנות
הראשית לישראל, מלפני כשלש שנים, שחורח
בפשיטות לומר וידוי במנחה של י"ג אייר, בלא לנמק
דבריו. ואמנם לא כן עמדי, דחנה בתחלה יש לחקור
מהו הטעם שאין אומרים וידוי במנחה שלפני ליל ראש
חודש, האם הוא כדי להודיע לעם שחורח הוא ראש
חודש, או שהוא כלל בדינו, דכל יום שאין אומרים

תורה, שהייתי חייב לבטל הלימוד בעת החזרה. ע"ש.
ובספר עוד יוסף חי (פרשת תרומה אות וא"ו) הביא מה
שכתב בעולת תמיד (דף נט) בשם רבינו יונה, דהמכוין
בשעת חזרת התפלה מעלה עליו הקדוש ברוך הוא
כאילו התפלל שלשה תפלות, האחד שכבר התפלל
בלחש, והב' שומע כעונה, והג' שעונה אמן כמברך.
הרי שלשה. ונמצא דהנזהר בזה הוא כאלו התפלל שבע
תפלות. ע"ש. ולפיכך יש להזהיר את השומעים לענות
אמן אחר כל ברכות השליח צבור.

ומ"הו אם מביט בספר ברפרוף, ואינו לומד בספר, רק
מביט מלמעלה בכותרות וכדו', ומטה אוזנו
לשמוע את החזרה, אף שאין בכך איסור, לא יעשה כן
בפני בעלי בתים שלא יבואו ללמוד ממנו אף ללמוד
באמצע החזרה.

וע' בשו"ת פסקי תשובה (סימן רסד) שכתב, דרוב העולם
אינם נזהרים וקורין בעת החזרה סדר הקרבנות, אף
על גב דלאו יאות עבדי, וכל כהאי גוונא הנח להם,
וכיון שאינם מכוונים לצאת, אין כאן אמן יתומה, ולא
עוד אלא שהן פטורים מן הדין מעניית אמן, שהעוסק
במצוה פטור מן המצוה, ואם ענו מצוה קעבדי, ובכלל
מצווה ועושה נינהו, דהא מצווים הם בכך. אלא שדבר
אחר גורם להם ליפטר לפי שעה, והמה מכל מקום
חוטפים את המצוה ובידם שתיים. וע"ש שסיים, וראוי
שנספק בעצמנו כבלתי בקיאים, שאם לא כיוונו כל
הצורך, נכוין לצאת בשעה שהשליח צבור יורד לפני
התיבה, ועם זה אנו נכנסים לספק אמן יתומה, ומה
טוב שלא לעסוק בדבר אחר ולכוין ולענות אמן. [הרמ"ע
מפאנו סימן קב].

והנה היוצא מדבריו, דעוסק במצוה אף דפטור מן
המצוה, חשיב בכלל מצווה ועושה. וע"ש
בהערה שסייעו סברא זו מדברי מהר"ח אור זרוע
שכתב, דאותן העוסקים במצוה ופטורים מכל המצוות,
יכולים להוציא בתקיעת שופר את החייבים, דכל ישראל
ערבין זה לזה. והרי משנה שלימה שנינו בראש השנה
(כט.) כל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את הרבים
ידי חובתו. ועל כרחך דחשיב מחוייב בדבר. אלא
שמדברי הריטב"א בחידושו לסוכה (כה א) מבואר,
דעוסק במצוה שפטור מן המצוה אינו מוציא אחרים

ערוך, שכל יום שאין בו נפילת אפים אין נוהגים ליפול על פניהם גם במנחה שלפניו. וכן כתב בכנסת הגדולה שם, שכן המנהג. וכן כתב בשלמי צבור (דף קנא ע"ב). לפיכך אין צריך לומר וידוי בערב פסח שני, כיון שוידוי הוא רשות כמ"ש הגאונים, ובכל מחלוקת הפוסקים בזה אזלינן לקולא. ובסידור יחיה דעת לא ידעו מכל הנ"ל וכתבו שיש לומר וידוי בערב פסח שני, וזה אינו. בברכת התורה,

יצחק יוסף

הראשון לציון הרב הראשי לישראל

סימן יג

להעלות לתורה מי שמגמגם בדיבורו, חרש וכדומה

בס"ד, כ' שבט תשע"ד

לכבוד היקר והנעלה ה"ה דוד שמעון שליט"א
שלום וברכה!

במענה לשאלתך בדבר נער בר מצוה המרותק לכסא גלגלים ומשותק ומגמגם בדיבורו, אך מבינים אותו, ע' בשו"ת משנה הלכות (חלק ט"ו סימן נ"ד), שכתב: בדבר אדם של"ע שקיבל שיתוק חלקי, והוא שפוי בדעתו ככל אדם, אלא שנשאר לקוי בדיבור, שלפעמים שאומר ברכה ומחמת השיתוק הוא מגמגם, ולפעמים הוא מוסיף מילים שאינם מן הענין, אם מותר לו לעלות לתורה, הנה יש שרוצים לומר דכיון דמדין הגמ' רק הראשון והאחרון מברך א"כ העולים בניהם אפשר שמותר לעלותו, ורק יהיה נפ"מ לענין עניית אמן. והשיב ע"ז, שאם הוא בדעה צלולה, וגם הוא מוציא בשפתיו דיבור מובן, רק שלפעמים מגמגם ומוציא מילה שאינה במקומה, מותר לעלותו. ע"ש בכל התשובה.

על כן לשאלתכם אם הוא שפוי בדעתו ככל אדם ומוציא בשפתיו דיבור מובן, ואפילו אם רק עשרה

בו וידוי, אין אומרים גם במנחה שלפניו, שהוא סמוך ונראה. ונפקא מינה בזה, בערב פסח שני, דאם הטעם הוא כדי להודיע לצבור שבערב הוא יום חג, זה שייך בראש חודש וכדומה, אבל בפסח שני שכולו נקבע לצורך יחידים שלא עשו את הפסח, ולא עבור כלל הצבור, ממילא יש לומר דצריך לומר וידוי במנחה של י"ג באייר. כי אין ענין מיוחד להודיע לצבור שהערב הוא פסח שני. ודי לנו שאין אומרים וידוי בפסח שני עצמו. אבל לפי הכלל דכל שאין אומרים בו וידוי אין אומרים גם במנחה שלפניו, משום שהוא סמוך ונראה, אם כן גם במנחה של י"ג באייר אין לומר וידוי. ומצינו בזה מחלוקת מנהגים, כי כי בשלחן ערוך הגר"ז בפסקי הסידור כתב, שבמנחה שלפני ערב ר"ה וערב יוהכ"פ וערב פסח שני, נופלין על פניהם. גם בשו"ת ברוך השם (חידושי אורח חיים סימן כב) כתב, דגם במנחה של י"ג באייר אין אומרים תחנון. וכן הוא בלוח דבר יום ביומו היוצא לאור על ידי מו"צ דק"ק מחזיקי הדת בירושלים. ובלוח עזרת תורה כתב, בית דין באייר יש נוהגין שלא לומר בו תחנון. ולענין מנחה שלפניו, עיין בסידור הרב, הגם שדעתו שבפסח שני אין אומרים תחנון, בכל זאת לענין תחנון במנחה שלפניו כתב שאומרים, כמו בערב ר"ה וערב יום הכפורים. והו"ד בשו"ת רכבות אפרים ח"ו (סימן רנח), ושם הביא מ"ש בכתר שם טוב ח"א (עמוד עב), שטעם אלו הנוהגים שלא לומר וידוי בערב פסח שני, וערב ל"ג בעומר, וערב ט"ו בשבט וט"ו באב, משום שכלל בידם, שכל זמן שאין נופלין על פניהם אין נפילת אפים במנחה שלפניו. ויתכן לומר שעושים כן כדי להודיע לצבור שמחר חג. וכמה פעמים אירע שהצבור מרוב טירדתם אינם יודעים מתי יהיה פסח שני, או ל"ג בעומר וכו'. ועוד שנפילת אפים רשות. ואמנם מנהג בני אשכנז אינו כן, אלא מתוודים ונופלים על פניהם בפסח שני, וטעמם דמשום יחידים שעושים פסח שני אין למנוע לומר תחנונים, דהא ט' זמנים שמביאין קרבנות יחידים, ואפ"ה אומרים תחנונים. [נועם מגדים]. ע"ש. ובספר טעמי המנהגים (סימן תקכח) כתב, דבערב יום טוב אין אומרים תחנון להזכיר שבא יום טוב בלילה. ע"ש. והפרי חדש (סימן קלא סעיף ז') פירש בדעת מרן השלחן